

پتانسیل‌های توریستی منطقه اردبیل فوق‌العاده است - امید شکری

قبل از مطالعه کتاب "پتانسیل‌های توریستی منطقه اردبیل فوق‌العاده است" که ground Back روشنی از مناطق توریستی استان اردبیل، پتانسیل‌های توریستی و ضعف این صنعت در اردبیل می‌دهد، اشاره‌ای داشته باشیم بر وضعیت صنعت توریسم در آذربایجان جنوبی و چشم‌اندازهای آتی آن:

اشاره‌ای به صنعت توریسم در آذربایجان

أ. (آیهان) مهدیلو

متن کتاب حاکی از آن است که این کتاب در از سال 2006 توسط جناب آقای امید شکری نوشته شده است. با توجه به متن کتاب 80 درصد درآمد و اشتغال ناشی از صنعت توریسم در جهان به آمریکا و اروپا اختصاص دارد و از 20 درصد باقی مانده 5/2 درصد سهم خاورمیانه می‌باشد که از این مقدار سهم ایران کمتر از یک درصد می‌باشد. این صنعت در منطقه آذربایجان مراحل اولیه رشد خود را طی می‌کند و صنعتی نوپا به شمار می‌آید. آذربایجان جنوبی با دارا بودن تاریخی متعلق به تمامی دوره‌های گذشته، شرایط آب و هوایی بسیار مناسب و موقعیت جغرافیایی و استراتژیکی خاص در منطقه، پتانسیل‌های در خور توجهی در صنعت توریسم دارد.

به عواملی که باعث پیشرفت صنعت توریسم می‌شود در متن کتاب به‌طور کامل اشاره شده است، از جمله: امنیت کامل توریستها، ارائه خدمات بهینه، میراث غنی تمدنی، اکوتوریسم، ژئوتوریسم، اکروتوریسم، دریا و دریاچه‌ها، تنوع فرهنگی، تنوع آب و هوا، ویزای سهل و آسان... مورد نیاز است که با فقدان هر یک از این موارد ورود جهانگرد با مشکل و اختلال مواجه خواهد شد. بدین‌سان در آذربایجان عوامل عدم پیشرفت صنعت توریسم را می‌توان از جنبه‌های مختلف بررسی کرد که عبارتند از:

1) نبود امنیت کامل برای توریستها منجمله در آذربایجان غربی و اردبیل

- 2) نبود خدمات رفاهی مناسب در منطقه که در توضیحات منطقه سرئین اردبیل بدان اشاره‌ی کامل شده است
 - 3) نبود خدمات تفریحی و گردش‌ی متنوع در منطقه که برای مسافران هر سال جذابیت بیشتری ایجاد کند
 - 4) نبود آگروتورسم (پرورش محصولات و میوه‌های متنوع در منطقه که باعث جلب توجه و رونق اقتصاد منطقه می‌شود)
 - 5) مشکل فرهنگی منطقه (سنت‌گرایی و شیعه‌گری افراطی در منطقه که تا حدودی با فرهنگ و نگرش توریست‌های خارجی سازگار نیست، از جمله حجاب اجباری)
 - 6) نبود خدمات ارتباطی مناسب (به ویژه در استان اردبیل و آ. غربی)
 - 7) مشکل ویزا و محدودیت ورود و خروج
 - 8) عدم آموزش مدیران در بخش توریسم که از عمده‌ترین مشکل مدیریت بخش توریسم عدم وجود مدیران و قشر تحصیل کرده کافی در امر توریسم می‌باشد. با وجود رشته مدیریت جهانگردی در دانشگاه تبریز و اردبیل ما باز هم شاهد ضعف این صنعت از نقطه نظر مدیران و قشر تحصیل کرده هستیم، که بالاطبع این مشکل در شهری مثل اصفهان بسیار کم است.
 - 9) وجود سیاست پارس-مرکزگرایی در سیاست‌های حکومت ایران که در متن کتاب بدان اشاره‌ی نشده است. این سیاست حکومت ایران که مبتنی است بر محور قرار دادن استان‌های مرکزی در این صنعت و عدم رشد صنعت توریسم آذربایجان با توجه به توانمندی‌های موجود در منطقه باعث شهیر شدن استان‌های مرکزی بالاصح اصفهان، شیراز، یزد و کرمان در سطح جهانی و ناشناخته ماندن استان اردبیل حتی برای خود اردبیلی‌ها می‌شود.
- بنا به دلایلی که در پایین ذکر شده است به یقین می‌توان گفت که آثار باستانی، قدمت آثار و پتانسیل‌های توریستی آذربایجان بسیار بیشتر از مناطق مرکزی است که عبارتند از:
- 1) مرکزیت سیاسی منطقه آذربایجان در بسیاری از ادوار تاریخ (که از این حیص اصفهان یک بار و شیراز دو بار به عنوان مرکزیت سیاسی انتخاب شده‌اند)
 - 2) پشتوانه تاریخی با تکیه بر حکومت‌های محلی خود آذربایجان
 - 3) وجود آب و هوای مناسب (مناطق مرکزی جز مناطق کویری و گرم محسوب می‌شود)

4) موقعیت خاص منطقه (ارتباطی و استراتژیکی)

5) همجواری با چندین کشور اروپایی

6) غنای و تنوع فرهنگی آذربایجان و ...

گذشته از این سیاستهای تبعیض آمیز حکومت در قبال آذربایجان و دیگر مناطق غیرفارس ایران، آذربایجان می تواند با تکیه بر توانمندی های خود و الگو قرار دادن کشور دوست و همزبان تورکیه (37%) منابع درآمدی تورکیه وابسته به صنعت توریسم است. همچنین کشوری مثل فرانسه سالانه پذیرای 80 میلیون مسافر از اقصی نقاط دنیاست که این جمعیت حتی از جمعیت فعلی فرانسه هم بیشتر است) می تواند پیشرفتهای شگرفی در صنعت توریسم داشته باشد.

آذربایجان می تواند با تکیه بر صنعت توریسم تا حدودی بر مشکلات بیکاری و فقر خود غلبه کند و با انباشت ثروت، قدرت از دست رفته خویش را تجدید کند. مثلا: با ورود هر گردشگر خارجی حداقل برای 3 نفر به صورت مستقیم شغل (خدماتی، صنایع دستی، تولیدی، کشاورزی و ...) ایجاد می شود. که با فرض ورود **3 میلیون** توریست به آذربایجان جنوبی، تقریبا برای **8-9 میلیون** نفر شغل مستقیم (یعنی **مستقیما تامین جمعیت تقریبا 18 میلیون نفری آذربایجان**) ایجاد می شود. که با ایجاد این فرصت های شغلی نه تنها مهاجرت تورکها به مناطق کویری و مرکزی صورت نمی گیرد، بلکه معیشت جمعیت تورکهای ساکن در تهران را هم می تواند تامین کند. ولی با مشاهده وضعیت بد اقتصادی منطقه و مهاجرت های مکرر تورکها به مناطق مرکزی، به ضعف سیستم اقتصادی حاکم بر منطقه و صنعت توریسم پی برده می شود.

و در آخر همانطور که از جای جای متن این کتاب به چشم می خورد، پیشرفت اقتصادی و صنعت توریسم آذربایجان، فقط و فقط نیاز به سرمایه گذاری و حمایت سرمایه داران و دولت می باشد....

o'clock 17 - 12 / April / 2013

پتانسیل‌های توریستی منطقه اردبیل فوق‌العاده است

امید شکری

در این مقاله سعی شده است که رؤس جاذبه‌های گردشگری منطقه اردبیل معرفی و مشکلات موجود در امر جذب گردشگر بررسی شود.

مقدمه :

توسعه صنعت توریسم به عنوان بخشی از ابعاد توسعه اجتماعی و فرهنگی هر کشور در کنار توجه به درآمدزایی، اشتغال‌زایی و مقوله اقتصاد و فرهنگ بسیار حائز اهمیت می‌باشد. اکثر دولتها در تلاش هستند تا بخش مهمی از درآمد سرانه ملی خویش را از این صنعت تامین کنند، چرا که درآمد زایی این صنعت نسبت به هزینه‌های ناچیز آن بسیار بالاست.

امروزه یکی از قوی‌ترین نگاه‌ها در سطح بین‌الملل برای توسعه توریسم، بعد اقتصاد توریسم می‌باشد. براساس مطالعات WTO "سازمان جهانی توریسم" پیش‌بینی می‌شود که تعداد جهانگردان تا سال 2010 به یک میلیارد نفر برسد که در این بین درآمدی بالغ بر 1550 میلیارد دلار عاید کشورهای جهان خواهد شد و از سوی دیگر روند اشتغال‌زایی در این بخش 2/11 برابر سریع‌تر از سایر بخش‌ها عنوان شده است، چرا که این صنعت بیش از صد میلیون شغل در سراسر جهان ایجاد می‌کند.

شورای جهانی توریسم و سفر (WTTC) نیز سالانه در گزارش‌های متوالی خویش از رشد اقتصادی توریسم در کشورهای جهان خبر می‌دهد براساس آمار WTO رکود گردشگران جهان با رشد 10 درصدی به 760 میلیون نفر رسیده است و پیش‌بینی می‌شود در سال 2006 این صنعت رشدی در حدود 5 الی 8 درصد داشته باشد. میزان سرمایه‌گذاری در صنعت توریسم در سال 2000 معادل 701 میلیارد

دلار یا 4/9 درصد از کل سرمایه گذاری‌ها بوده و پیش بینی می‌شود که تا سال 2010 این رقم به 1404 میلیارد دلار یا 6/10 درصد از کل سرمایه گذاری‌ها برسد.

تأثیرات شگرف توریسم در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی که طبق آمار موجود 10 میلیون نفر از آن ارتزاق می‌کنند تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازای ورود هر گردشگر 2 تا 6 شغل بصورت مستقیم ایجاد می‌شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش‌های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای 9 تا 15 نفر می‌رسد.

هزینه لازم جهت ایجاد هر فرصت شغلی در بخش خدمات و صنعت بین 12 تا 25 هزار دلار است حال آنکه برای چنین صنعت درآمدزایی این حجم سرمایه گذاری بسیار اندک است.

طی سالهای اخیر صنعت توریسم 5/1 درصد درآمد ملی جهان را بخود اختصاص داده است در حالی که سهم هر یک از صنایع نظامی، نفت و فولاد به 5 درصد هم نمی‌رسد.

توزیع جغرافیایی این درآمد به شدت نامتعادل است بطوریکه 80 درصد درآمد و اشتغال ناشی از این صنعت به آمریکا و اروپا اختصاص دارد و از 20 درصد باقی مانده 5/2 درصد سهم خاورمیانه می‌باشد و از 5/2 درصد سهم خاورمیانه هم کمتر از یک درصد سهم ایران می‌باشد. این صنعت در ایران بویژه در منطقه آذربایجان مراحل اولیه رشد خود را طی می‌کند و صنعتی نوپا به شمار می‌آید. منطقه آذربایجان بویژه اردبیل با وجود دارا بودن قدمت تاریخی و داشتن ارتباطات فرهنگی و بازرگانی با ملل غرب و شرق فاقد جایگاه مناسب بین مناطق توریست‌پذیر است. توسعه این صنعت خواه ناخواه متأثر از توسعه یافتگی کشور است و همواره با مشکلات و موانعی روبرو بوده است.

کمبودها و موانع سبب کاهش توانمندیها در به حداکثر رساندن سهم بازار جهانگردی سطوح داخلی و بین-المللی در بلند مدت گردیده و سئوالات بسیاری را در خصوص توسعه و تداوم بخش جهانگردی در آن مناطق مطرح می‌نماید.

برای ورود هر توریست در کشورها مولفه های چون امنیت، ارائه خدمات بهینه، میراث غنی تمدنی، اکوتوریسم، ژئوتوریسم، آگروتوریسم، دریا و دریاچه ها، تنوع فرهنگی، تنوع آب و هوا، ویزای سهل و آسان... مورد نیاز است که با فقدان هر یک از این موارد ورود جهانگرد با مشکل و اختلال مواجه خواهد شد.

اکنون رویگردانی کشورها به سمت استفاده و توسعه صنعت توریسم به گونه ای است که دولت ها تمام توان خود را صرف ایجاد زیرساختها و سرمایه گذاری در جهت تامین امکانات کرده و اجازه می دهند تا سرمایه گذاران دیگر بخشها در جریان مبادلات گردشگری و ایجاد خدمات و محصولات جدید توریستی وارد شوند و به همین دلیل است که سطح بهره وری سرمایه گذاری در این کشورها به شدت افزایش می یابد.

اسپانیا با داشتن کمترین جاذبه های گردشگری و تاریخی سالانه در حدود 30 تا 40 میلیارد دلار درآمد کسب می کند 49 درصد منابع انرژی مصر و 37 درصد منابع ترکیه از محل صنعت توریسم تامین می شود.

نگاهی اجمالی به پتانسیل های گردشگری منطقه اردبیل:

معرفی و پرداختن به جنبه های مختلف توریسم منطقه اردبیل با توجه به پیشینه تاریخی و وجود تمدن های مختلف در ادوار مختلف تاریخ و تنوع فرهنگی و اکوتوریسم مدنظر نمی باشد. در این مقاله سعی بر آن است که رئوس جاذبه های گردشگری معرفی شده و مشکلات موجود در امر جذب گردشگر بررسی شود.

جاذبه های گردشگری منطقه اردبیل را می توان به جاذبه های فرهنگی اکوتوریسم و توریسم صنعتی تقسیم کرد.

جاذبه های فرهنگی :

کلیه پدیده های ساخت بشر، مورد توجه گردشگران بوده، فرهنگ و تمدن انسان هم در تشکیل و تکامل آن دخالت داشته است. جاذبه های فرهنگی نیز به چندین زیرشاخه تقسیم می شوند .

الف: آثار باستانی و تاریخی:

شرایط مناسب جغرافیایی باعث شده تا آثار فراوانی از تمام دوره‌های تاریخی را در منطقه مشاهده کرد که این آثار تاریخی مستند آذربایجان می‌باشد که در تمام شهرها و روستاهای منطقه اردبیل به صور مختلفی چون کاخها، پلها، قلعه‌ها و باغ‌های تاریخی وجود دارد.

ب: اماکن متبرکه و مقدس:

با توجه به اینکه اردبیل و کوه ساوالان محل تولد زرتشت و خاستگاه شیعه در ایران می‌باشد، می‌توان موارد متعددی از آتشگاه، مسجد و... را در منطقه مشاهده کرد.

ج: جاذبه‌های زیارتی: زیارتگ‌ها و امامزاده‌ها

د: معماری سکونت‌گاه‌های انسانی، شهرها و روستاها

ه: مراسم سنتی اجتماعی و مذهبی

و: موزه‌ها:

در منطقه اردبیل موزه‌های متعددی در حال فعالیت هستند و اقداماتی نیز برای تاسیس برخی از موزه‌های تخصصی انجام گرفته است که از این حیث می‌توان به موزه‌های مردم شناسی و چینی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی، موزه حیات وحش و ... اشاره کرد.

ز: شیوه‌های زندگی :

1- کوچ نشینی

2- روستانشینی

3- شهر نشینی

صنایع دستی:

صنایع دستی این منطقه عبارتند از فرش (فرش قوبای اردبیل شهرت جهانی دارد) ورنی بافی، مسند، گلیم، جاجیم، جوراب‌های پشمی، خورجین دوزی و ... کشاورزی

اگروتوریسم (Agrotourism):

این شاخه پرورش میوه‌های متنوع را نیز در کنار محصولات کشاورزی و دامداری را شامل می‌شود. توسعه توریسم روستایی ضمن اینکه در دید کلان درآمد ملی را افزایش می‌دهد، در توسعه فرهنگی و اقتصادی مناطق توریستی نیز نقش غیرقابل انکاری دارد. تا آنجا که متخصصین امر توسعه این نوع توریسم را یکی از عمده‌ترین روش‌های محرومیت زدایی می‌دانند.

شهرت برخی از فرآورده‌های کشاورزی و دامداری از جمله عسل ساوالان اردبیل و ... لزوم توجه به این بخش را می‌طلبد.

اکوتوریسم (Ecotourism):

کلیه پدیده‌های طبیعی که در پهنه جغرافیایی یک سرزمین قرار گرفته‌اند و انسان در شکل‌گیری آنها دخالت نداشته است مورد توجه گردشگران قرار می‌گیرد. زیر شاخه‌های اکوتوریسم به همراه تقسیمات فرعی آن بدین شرح است:

1-- دامنه نوردی: شامل دیدار از حیات وحش، دیدار از چشم اندازها و آثار طبیعی آموزش و پژوهش در طبیعت، تفریح و تغییر حال و هوا و ... در این بخش از اکوتوریسم منطقه اردبیل دارای پتانسیل‌های فراوان و بالقوه‌ای است.

2- شکار و صید: شکار چهارپایان، ماهیگیری و صید پرندگان

3- مردم شناسی، آشنایی با آداب و رسوم و روستاگردی

4- ورزش‌های ساحلی و آبی شامل شنا، قایقرانی، اسکی روی آب و غواصی

5- بیابانگردی: تورهای کاروان رو، اسکی روی ماسه

6- طبیعت گردی شامل چشمه‌های آب گرم، لجن درمانی، یخ نوردی و غارگردی

با توجه به شرایط جغرافیایی به جز توریسم بیابانگردی که سایت این گونه توریسم در منطقه آذربایجان موجود نمی‌باشد، جذب توریست در بقیه موارد امکان پذیر می‌باشد. یکی از سایت‌های توریستی که از پتانسیل بسیار بالایی در امر اکوتوریسم در سطح منطقه آذربایجان برخوردار بوده ولی برای کلیه علاقمندان طبیعت و توریسم ناشناخته مانده و حتی در طرح جامع گردشگری استان اردبیل بدان توجه خاصی مبذول نشده روستای آلیله می‌باشد.

روستای آلیله در 10 کیلومتری شرق شهرستان گرمی به سمت مرز ایران و جمهوری آذربایجان واقع شده است. این روستا با قابلیت‌های متنوع توسعه در زمینه گردشگری به عنوان یک سایت توریستی با قابلیت‌های منحصر به فرد توصیه می‌گردد. وجود گورستان بزرگ و تاریخی که احتمالاً مربوط به مسافران جاده ابریشم "پیک یولو" است و نیز شرایط آب و هوایی مساعد و متفاوت با سایت‌های دیگر استان. وجود غار و یخچال طبیعی، نظام طبیعی حاکم و جنگلهای موجود در این سایت، ارتفاعات شمال روستای آلیله که از نظر توپوگرافیکی برای فعالیت‌های اسکی روی چمن بسیار مناسب می‌باشد از جمله نقاط قوت توریستی این منطقه به شمار می‌روند.

آثار جاده ابریشم در خط الراس ارتفاعات مشرف بر این ناحیه، آثار و بقایای سنگرهای باقی مانده از جنگ قشون ایران و روسیه و خط مرزی در شرق سایت و نیز منظره چشم نواز جنگلی جمهوری آذربایجان مجموعاً ارزش توریستی و تفرجگاهی روستای آلیله را تقویت می‌کند.

این در حالیست که اقدامی در جهت شناساندن این سایت مستعد گردشگری برای جذب توریست انجام نشده و حتی این روستا برای اهالی استان اردبیل نیز بسیار ناشناخته باقی مانده است.

معرفی برخی از پتانسیل‌های توریستی اردبیل

منطقه اکوتوریستی گردنه حیران:

در بخش غربی گردنه حیران، آنجا که قبل از ورود به تونل مرز سیاسی استان‌های اردبیل و گیلان دره نسبتاً وسیعی دارد که می‌توان آنرا دروازه و روی یا کریدور توریستی در مدخل استان اردبیل به شمار آورد. این کریدور توریستی که از ابتدای تونل شروع و تا 7 کیلومتر به سمت نمین و اردبیل ادامه می‌یابد، در دو طرف دره دارای دامنه‌های سرسبز و کم شیبی است که در گذشته با پوششی از درختان جنگلی یکی از زیباترین مناطق طبیعی استان به شمار می‌رفت. از بین رفتن قسمت عمده این جنگلها و تبدیل اراضی آن به کشتزارهایی باعث افت کیفی منظر طبیعی آن شده است.

رعایت موارد زیر برای استفاده بهینه از پتانسیل‌های گردنه حیران ضروری است:

- 1) تثبیت کاربردی دامنه‌های دو طرف دره و ارتفاعات اطراف تونل بعنوان حریم گردشگری و جلوگیری از ساخت و سازهای نامانوس در آن
- 2) تراس بندی، فضا سازی و آماده‌سازی
- 3) برق رسانی
- 4) احداث پارکینگ
- 5) احداث دکه های پذیرایی
- 6) درختکاری، فضا سازی و ...

طی سالهای اخیر استانداری گیلان با نصب تابلویی این منطقه را جزو استان گیلان محسوب نموده و نسبت به این منطقه ادعای ارضی کرده است.

منطقه توریستی فندقلو:

جنگل فندقلو در 30 کیلومتری شهر اردبیل و در 10 کیلومتری جنوب شهر نمین قرار گرفته است. این منطقه بخاطر داشتن جاذبه‌های منحصر بفرد جنگلی – مرتعی و گردنه‌ی زیبای حیران با جذابیت‌های طبیعی متنوع، قابلیت‌های بسیار ممتاز برای توسعه در صنعت اکوتوریسم را دارد.

عرصه جنگلي فندقلو بخشي از جنگلهاي شرق استان اردبيل به شمار مي رود. اين جنگل در سطحي به طول 25 كيلومتر پراکنده است. مساحت منطقه فندقلو 4062/2 هکتار مي باشد که 1108/4 آن تحت پوشش عرصه جنگلي و بقيه مرتفع مي باشد. بلندترين نقطه ارتفاعي مربوط به کوه سنگر (محل تاسيسات و دکلهاي مخابراتي) به ارتفاع 2120 متر از سطح درياست.

در جنگل فندقلو 19 گونه جنگلي متعلق به 8 تيره و 17 جنس شناسايي شده است. در بين انواع شناسائي شده گونههاي نادري نظير فندق، مرز، راش، بلوط (بلند مازو) و بيدمشک وجود دارد. در منطقه فندقلو حيواناتي نظير روباه، گرگ، خرس قهوه اي، سمور و پرندگان چو قرقاول، کبک و عقاب طلائي يافت مي شود.

فندقلو منطقه منحصر بفردي براي توريسم بيلاقي و تفريحي است. پيست اسکي روي چمن آن احداث شده و با تکميل آن ميتوان مسابقات جهاني و بين المللي اسکي را در آن برگزار کرد

اين منطقه از نظر قابليتهاي توسعه داراي امکانات زير است:

- 1- قابليت بهره برداري از ورزش اسکي روي چمن در فصول غير زمستان
- 2- قابليت استفاده براي ورزش اسکي در فصل زمستان
- 3- قابليت اکوتوريستي براي اقامتهاي بيلاقي
- 4- قابليت اکوتوريستي براي تورهاي گروهي دانشجويي و دانش آموزي
- 5- قابليت پیک نيکي آن در درون درختزارهاي فندق
- 6- قابليت فرهنگي ظرفيت اکوتوريستي آن تحت عنوان جشنواره فندق چيني

براي بهره برداري بهتر و بيشتري از پتانسيل هاي توريستي منطقه فندقلو مي توان موارد زير را در نظر داشت:

1- احداث تله کابین برای رساندن مسافران از محل جاده قدیم گردنه حیران به بالای کوه

2- احداث کمپینک‌های موقت در منطقه

3- شناساندن این منطقه برای بهره‌برداری بهینه

از سال 83 طرح احداث تله کابین منطقه فندقلو شروع شد تا اینکه در اسفند 84 این طرح به بخش خصوصی واگذار گردید. بخش خصوصی با جدیت درصدد انجام پروژه بود و حتی با کشور اتریش برای خرید تله کابین و سایر تاسیسات به توافق رسید اما با کارشکنی برخی نهادها اجرای این پروژه متوقف شده است.

از مرداد امسال (احتمالاً منظور نویسنده سال 85 باشد) پروژه مجدداً فعال شده است. علاوه بر پتانسیل‌های فوق با توجه به وزش باد در طول سال در منطقه‌ی جنگل فندقلو، در سال 82 سازمان انرژی‌های نو ایران (سانا) طی طرحی اقدام به بررسی و اندازه‌گیری مقدار باد جهت احداث نیروگاه بادی در منطقه فندقلو نمود. نتایج حاصل از طرح نشان از مساعد بودن شرایط فیزیکی منطقه جهت احداث نیروگاه بادی بود و حتی طرح احداث این نیروگاه توسط سازمان انرژی‌های نو ایران تهیه و آماده شد ولی تاکنون به دلایل نامعلوم به مرحله اجرا درنیامده است.

دریاچه شورابیل:

دریاچه شورابیل به مساحت 120 هکتار و در دو کیلومتری جنوب اردبیل واقع شده است. قبلاً بخاطر شوری و لجن طبی خود مشهور بود. مهمترین ویژگی کاربردی دریاچه شورابیل اختصاص به ظرفیت فراغتی آن برای اهالی اردبیل است که ساخت و سازهای شتابزده در حاشیه دریاچه تا حدود زیادی عملکرد فراغتی آنرا کاهش داده است.

این دریاچه مستعد پیست قایقرانی روئینگ است. چرا که اولین شرط برای احداث این پیست، دریاچه‌ای است که حداقل 2 کیلومتر مسیر مستقیم داشته باشد و این شرایط دریاچه شورابیل وجود دارد.

رعایت موارد زیر برای بهره‌گیری بهتر و بیشتر از امکانات این دریاچه ضروری به نظر می‌رسد:

- 1- خارج کردن ترافیک ماشین‌ها از تراس‌های حاشیه‌ای دریاچه و انتقال آن به خط‌الراس تپه‌های اطراف
- 2- متوقف کردن پروژه‌های نیمه‌تمام مجتمع‌های توریستی. چرا که این طرحها براساس یک ارزیابی بدون پشتوانه مطالعاتی شروع بکار کرده و سپس نیمه‌تمام رها شده‌اند.
- 3- نوسازی تاسیسات فرسوده تفریحی
- 4- بهسازی و بازسازی ورودی محوطه دریاچه
- 5- اختصاص فضای پیک‌نیک در حاشیه دریاچه
- 6- احداث اسکله‌های متعدد قایقرانی
- 7- حفظ و تقویت گیاهان آبزی حاشیه دریاچه به عنوان حریم‌های طبیعی زیستگاه پرندگان و احداث تعدادی جزایر مصنوعی در نقاط مناسب به عنوان زیستگاه زادآوری، لانه‌سازی و جوجه‌آوری پرندگان.
- 8- نورپردازی مهندسی
- 9- احداث پارکینگ‌های کافی و ...

دریاچه نئور :

دریاچه نئور در 48 کیلومتری جنوب شرقی اردبیل و در ارتفاع 2700 متری از سطح دریا قرار گرفته است. وسعت دریاچه بیش از 220 هکتار و مشتمل بر دو دریاچه کوچک (40 هکتار) و بزرگ (180 هکتار) است که در فصل پربابی (بهار) به هم می‌پیوندند و دریاچه واحدی را تشکیل می‌دهند. بیشترین عمق دریاچه 5/5 متر و میانگین ژرفای آن سه متر است. ماهی قزل‌آلای این دریاچه شهرت جهانی دارد. دریاچه نئور دارای جاذبه‌های بسیار مساعد توریستی است.

مهمترین قابلیت‌های اکوتوریستی دریاچه نئور عبارتند از :

- 1- قابلیت صیدگاهی ماهی قزل‌آلا در اواخر فصل تابستان و اوایل پاییز.
- 2- قابلیت قایقرانی با استفاده از قایق‌های غیرموتوری (بادبانی، پارویی و پدالی)
- 3- قابلیت پاتنیاژ و قایقرانی بادبانی در فصل زمستان که سطح دریاچه یخ می‌بندد.
- 4- قابلیت احداث پیست اسب سواری در امتداد ساحل دریاچه بصورت تور. که در این زمینه دریاچه دارای شرایط مساعد توپوگرافیک جزء در قسمتی از سواحل غربی است .

- 5- قابلیت احداث پیست دوچرخه سواری در اطراف دریاچه
 - 6- قابلیت احداث رستوران شناور در نزدیکی سواحل شمالی دریاچه با غذای اختصاصی ماهی قزل آلاهی تازه که از دریاچه صید می شود.
 - 7- قابلیت همپیوندی با توریسم طبیعت گردی که از مسیر بیلاقیهای سوباتان و شکره دشت تالش وارد حوزه این دریاچه می شود و تقریباً اکثر آنان را مسافران خارجی تشکیل می دهند.
 - 8- قابلیت مسیرهای پیاده روی و کوه پیمایی از مبدا دریاچه به ارتفاعات و کوههای اطراف بویژه صخره های نویی داش و قره گل .
 - 9- قابلیت تورهای علمی برای آموزش دانشجویان و دانش آموزان، بدلیل منشاء پیدایش دریاچه و ویژگیهای لیمنوژیکی آب، پوشش گیاهی .
 - 10- قابلیت اکوتوریستی برای اقامت های بیلاقی
- دریاچه نئور با وجود دارا بودن پتانسیل های بسیار متنوع برای اکثر ساکنان استان ناشناخته مانده است و بجز آسفالت جاده خاکی آن، اقدامی دیگری برای معرفی و استفاده بهینه از این پتانسیل ها برای جذب توریست بعمل نیامده است.

برای بهره برداری بهینه از این پتانسیل ساخت و ساز موارد زیر ضروری است:

- 1- تفرجگاه و تفریحگاه برای ساکنین اردبیل
- 2- تاسیسات پذیرایی و خدمات تفریحی برای مسافران آبدرمانی سرعین و دیگر آبهای معدنی نزدیک.
- 3- اردوگاه اقامتی ساده و ارزان قیمت و سازگار با طبیعت
- 4- تاسیسات و امکانات اقامتی و صیادی
- 5- اقامتگاه بیلاقی با اجزای وابسته به آن برای افرادی که علاقمند به اقامت بیلاقی در این منطقه خوش آب و هوا هستند.

مجموعه بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی :

مجموعه بسیار ارزشمند و زیبایی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی یکی از ده اثر مهم و باستانی کشور به شمار می رود. بنای ابتدایی بقعه به قبل از اسلام برمی گردد که در حال حاضر مجموعه شامل 8 بخش

اصلي مسجد جنت سرا، قندیل خانه، حرم خانه، چینی خانه، چله خانه، شربت خانه، گبند الله الله و شهیدگاه می باشد.

علاوه بر مقبره شیخ صفی و مرقد شاه اسماعیل اول، آرامگاه دیگر شاهزادگان، سرداران قزلباش از جمله شهدای جنگ چالداران و شیروان در این بقعه و محل شهیدگاه قرار دارد.

طی قرون گذشته بسیاری از آثار ارزشمند این بقعه به شیوه های گوناگون از محل بقعه خارج شده اند که از جمله این آثار می توان به قالی زیبای اردبیل اشاره کرد. این فرش هم اکنون در موزه آلبرت هال لندن نگهداری می شود. بقیه آثار بقعه هم اکنون در موزه های مشهور جهان چون آرمتیاز مسکو، لندن و ... نگهداری می شود.

طی ماه گذشته یکسری CD از نسخه های نفیس و گران قیمت خطی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی که پیش از انقلاب به تاراج رفته و در موزه های شوروی سابق نگهداری می شده است در اختیار کتابخانه مجلس شورای اسلامی قرار گرفته است.

در سال 72 طرح آزادسازی حریم بقعه در کنار نوسازی و اجرای طرح جامع بقعه شروع گردید و تاکنون (مرداد 85) اجرای پروژه با توجه به عدم همکاری مجری پروژه (وزارت مسکن و شهرسازی) پیشرفت محسوسی نداشته و چهره تاریخی شهر را دگرگون ساخته است.

در سال 83 طرح احداث موزه تخصصی صفویه در محل بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی با هدف جمع آوری آثار تاریخی این بقعه از موزه های داخل و خارج کشور و شناساندن سلسله صفویه به عموم مردم و بویژه توریست ها تصویب شد. ولی با توجه به عدم تخصیص بودجه این طرح تاکنون به مرحله اجرا در نیامده است.

با توجه به اینکه مجموعه بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی مراحل ثبت در فهرست میراث جهانی یونسکو را سپری می کند، عدم تکمیل به موقع بقعه باعث تاخیر در ثبت آن در فهرست میراث جهانی یونسکو و هم چنین ناشناخته ماندن آن برای توریست ها خواهد شد.

از دیگر آثار دیدنی اردبیل می توان به مجموعه پلهای تاریخی، بازار اردبیل، پیکره انسان نمایی قورخو ده ده، موزه مردم شناسی، موزه حیات وحش، جمعه مسجد، روستای توریستی بیله دره، منطقه زیبای دربند و باغات گیلاس بخش هیر اشاره کرد.

سرعین، نگین گردشگری آذربایجان:

شهر توریستی سرعین بدلیل وجود آبهای گرم متعدد که اکثریت آنها دارای خواص درمانی است و هم چنین برخورداری از شرایط ممتاز آب و هوایی بیلاقی در فصل تابستان مورد توجه گردشگران قرار می-گیرد. بطوریکه متوسط مراجعات توریستها در روزهای تابستان 30 هزار نفر و حتی در روزهای تعطیل و شرایط مساعد آب و هوایی حتی به 100 هزار نفر هم می-رسد.

پذیرایی مناسب و آبرومندانه از این تعداد مسافر داخلی و خارجی و غلبه بر مشکلات ساختاری و نارسایی-های زیربنایی شهر از اهمیت خاصی برخوردار است.

افزایش امکانات موجود در جهت سرویس دهی مناسب به گردشگران متناسب با افزایش جذب گردشگر به منطقه و افزایش تعداد روزهای اقامت توریستها باید مد نظر قرار گیرد.

امروزه مسئله جذب توریست در شهر توریستی سرعین با دو چالش عمده مواجه بوده که هر لحظه ادامه حیات آنرا تهدید می کند:

- 1- ترك زود هنگام توریستها بدلیل کمبود امکانات اقامتی و تفریحی
- 2- نارضایتی توریستها و امکان کاهش تعداد آن با بروز مشکلات بهداشتی و احیاناً فرهنگی و اجتماعی

در راستای افزایش تعداد روزهای مراجعات مسافران به شهر از حدود 100 روز به کل طول سال امکانات مناسب باید فراهم گردد: از جمله امکانات ورزشی و تفریحی که طی سالهای اخیر به بهره برداری رسیده است تله اسکی آلوارس می-باشد که ابتدا قرار بود تله کابین نیز در این منطقه احداث شود ولی از زمان آغاز عملیات پروژه (سال 79) تا سال 85 تله کابین احداث نگریده است.

علاوه بر این با در نظر گرفتن جاذبه‌های تاریخی منطقه مثل روستای تاریخی کنزق در 2 کیلومتری شهر و افزایش امکانات زیربنایی در آن بالاخص جاده ارتباطی آن، تقویت اردوگاههای تفریحی در نزدیکی شهر، با کمک گرفتن از جاذبه‌های توریستی موجود در اردبیل و شهرستان‌های اطراف می‌توان به اهداف مورد نظر دست یافت.

برگزاری همایش‌ها، سمپوزیوم‌ها، سمینارهای استانی و کشوری در سرعین علاوه بر رونق اقتصادی و غنای فرهنگی، نقش موثری در شناساندن قابلیت‌ها و جاذبه‌های آن به سایر مناطق خواهد داشت. همانند سایر کشورهای خارجی با شرکت در سمینارها و نمایشگاه‌های بین‌المللی و با ایجاد سایت‌های تبلیغاتی اینترنتی می‌توان به معرفی قابلیت‌ها و استعدادهای منطقه پرداخت. اجرای این برنامه بدون مشارکت بخش خصوصی امکان پذیر نخواهد بود.

از سوی کارگروه گردشگری استان برنامه‌های زیر برای افزایش ورود توریست به منطقه سرعین اتخاذ شده است.

تهیه طرح جامع توریستی سرعین، طرح ساماندهی شهر، مطالعه طرح احداث و اجرای پارک 12 هکتاری و کمپینگ روستای توریستی ویند کلخوران و مسیر سلامت 1/7 کیلومتری، افزایش مراکز تفریحی و ورزشی، احداث ترمینال مسافربری احیا و مرمت آثار باستانی از جمله تپه آناهیتا، روستای کنزق و غارهای باستانی، احداث و تکمیل مسیر ارتباطی سرعین، ویله دره، احداث بلوار و واحدهای اقامتی در روستای توریستی ویله دره، تکمیل اردوگاه‌های تکمیل محور میمند به آوارس، احداث آموزشگاه آبدرمانی و گیاهان دارویی و ... اجرای به موقع این طرحها جز با اختصاص بودجه مناسب و به موقع از سوی دولت ممکن نخواهد بود. طرح احداث دهکده توریستی سرعین که از اسفند سال 83 آغاز گردیده و قرار بر این بود که در این دهکده یک باب هتل پنج ستاره، آبدرمانی مجهز، شهربازی، استخر روباز و ... بامشارکت کشورهای ترکیه، سوئیس و ... احداث شود که متأسفانه پس از گذشت 18 ماه فقط محوطه آن دیوار کشی شده و تاکنون پروژه هیچ پیشرفتی نداشته است.

مجموعه‌ی کم نظیری از خانه‌های سنگی در دهکده‌ی صخره‌ی کلخوران اردبیل:

در فاصله‌ی بیش از چهار کیلومتری سرعین، روستای ویند کلخوران با آثار باستانی مانند دهکده‌ای صخره‌یی و شگفت‌انگیز، جاذبه‌ها و مناظر طبیعی در امتداد دره‌ی زیبای ورنیاب، گورستان‌هایی متشکل از سنگ قبرهایی دیدنی مربوط به دوره‌های گذشته قرار دارند که در مجموع، این مکان را به‌صورت موزه‌ای تاریخی، هنری و طبیعی درآورده است.

دره‌ی زیبای ورنیاب دره‌ای طولانی است که از دامنه‌ی تپه‌های روستای ورنیاب تا قسمت انتهایی مزرعه‌های روستای ویند کلخوران ادامه دارد. در امتداد جاده‌ی روستای ویند کلخوران و در دامنه‌های تپه‌ها، گورستان‌هایی با سنگ قبرهای تراش‌خورده به دست انسان‌های خلاق و ساکنان پیشین این دیار وجود دارند که عمده‌ی این سنگ قبرها به‌شکل حیوان‌هایی مانند قوچ، پلنگ و شکل‌ها و علامت‌های دیگری مانند سنگ قبرهای صندوقی‌شکل، مکعب مستطیل و نقش‌های هندسی با حجاری‌هایی روی آن‌ها و علایمی دیدنی‌اند که هر یک از آن‌ها در نوع خود اثری درخور تحسین هستند.

بسیاری از این سنگ قبرها با توجه به علایم و اشکال آن‌ها مشخص و متمایز از دیگر سنگ قبرها هستند که به احتمال زیاد با توجه به شباهت اشکال و نقوش آن‌ها به سنگ قبرهای منطقه‌های همجوار که کارشناسان درباره‌ی آن‌ها تحقیق کرده‌اند، به دوران سلجوقی، تیموری و صفوی تعلق دارند.

علاوه بر جاذبه‌هایی که به آن‌ها اشاره شد، در زیر تپه‌ها و صخره‌های اطراف این روستا، دهکده‌ای سنگی با مجموعه‌ای از خانه‌های سنگی منفرد به‌صورت یک پدیده‌ی معماری، تاریخی و باستانی استثنایی وجود دارد که شکل‌کننده شدن خانه‌ها در زیر تپه‌های سنگی و رسوبی و نوع‌کننده شدن آن‌ها که به خلق چنین آثاری منجر شده، در نوع خود کم‌نظیر است.

دهکده‌ی صخره‌یی ویند در حدود پنج کیلومتری جنوب غربی سرعین و در نزدیکی جاده‌ی اردبیل قرار گرفته است. مناطقی که خانه‌های سنگی در آن قرار گرفته‌اند، قوردی قیه، تپه‌ی چله‌خانه، قره قیه و مسجد یری نامیده می‌شوند.

سفال‌های پراکنده در سطح و داخل خانه‌های سنگی به دوره‌های مختلف تعلق دارند؛ سفال‌های مربوط به دوره‌ی اشکانی، سفال‌ها و قوس‌های جناغی در کنده‌های صخره‌یی شبیه به آثار ساسانیان و همچنین آثار و

علايمی مربوط به دوران‌های اسلامی مانند سلجوقي، تیموري و صفوي که از استمرار استفاده از این خانه‌های سنگی در طول تاریخ حکایت می‌کنند.

در تپه‌ی چله‌خانه، بیشتر خانه‌های سنگی در زیر زمین قرار دارند. البته سقف تعدادی از آن‌ها بر اثر عوامل مختلف فروریخته و یا به‌سبب پر شدن فضاهای داخلی، امکان بازدید از آن‌ها فراهم نیست.

تعداد قابل توجهی از خانه‌ها با ویژگی‌های منحصربه‌فرد سالم باقی مانده‌اند که به دو مورد از آن‌ها می‌توان اشاره کرد؛ یکی از آن‌ها در فاصله‌ی یک‌صد متری از جاده‌ی شنی منتهی به ویند کلخوران قرار دارد که در ورودی آن سکویی از سنگ به ارتفاع 60 سانتی‌متر از کف است که دو ستون استوانه‌ی به قطر 50 تا 60 سانتی‌متر در دو طرف سکو قرار گرفته‌اند. همچنین جاذبه‌ها و تاقچه‌های کوچکی در داخل این واحد وجود دارند.

در دو قسمت شمالی و جنوبی در ارتفاع 60 سانتی‌متری حلقه‌هایی از سنگ کنده شده‌اند که مانند این حلقه‌های سنگی در قسمت پایین دیوار نزدیک کف وجود دارند، اما به‌دلیل پر شدن کف مشخص نیستند. هرچند اطلاعات دقیقی درباره‌ی کاربری آن‌ها در اختیار نیست، ولی از شکل ظاهری و ردیف کنده شدن آن‌ها چنین به نظر می‌رسد که این حلقه‌های سنگی برای بستن دست و پای افراد و احتمالاً اسرا و زندانیان به‌صورت پشت به دیوار بوده است.

بسیاری از این خانه و کنده‌های صخره‌ی این منطقه، پلانی مربع، مستطیل و بیضی‌شکل و غیر هندسی دارند که همه نوع زیستگاه مانند اتاق‌های منفرد و حجیم در ابعاد مختلف با راهروهای مرتبط با هم و سقف‌های هلالی‌شکل و قوس‌های جناغی مسطح با تاقچه‌ها، جاذبه‌ها و جای رختخواب وجود دارند که در دل کوه‌ها و صخره‌های منطقه پراکنده‌اند و به لحاظ تعداد زیاد، تنوع آن‌ها و قابل توجه بودن از لحاظ تاریخی و باستانی به‌صورت یکی از کانون‌های علمی، تفریحی و گردشگری ممتاز می‌توانند درآیند.

توده کوهستانی ساوالان:

توده کوهستانی ساوالان بزرگترین مجموعه اکوتوریستی استان اردبیل است و باید آنرا در کلیت خود یک جاذبه اکوتوریستی به شمار آورد مهمترین زمینه‌های اکوتوریستی و قابلیت‌های ساوالان را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- 1- قابلیت‌های اکوتوریستی چشمه‌های آب معدنی گرم و سرد
- 2- قابلیت توریستی بیلاقی دامنه‌های اطراف
- 3- قابلیت زیستگاهی دره مویبل و شیروان دره سی
- 4- قابلیت صخره نوردی درکنار دره‌های فوق
- 5- قابلیت اسکی و ورزش‌های زمستانی در پیست آوارس و دیگر پیست‌هایی که می‌توانند در آینده مورد بهره‌برداری قرار گیرند.
- 6- قابلیت انجام ورزشهای مهارتی زمستانی یا اسکی وحشی بر روی دامنه‌های طبیعی خارج از محدوده پیست احداث شده.
- 7- قابلیت اکوتوریستی بر اساس رویش انواع گلها و گیاهان معطر طبیعی (پونه) بولاغ اوتی ، شقایق و ...
- 8- قابلیت پیاده روی مسافران آبدرمانی سرعین و سایر چشمه‌های آب معدنی
- 9- قابلیت کوهنوردی ورزشی ، حرفه‌ای و صعود به قله
- 10- قابلیت پرواز با کایت بر فراز دشتهای اطراف
- 11- قابلیت طبیعت درمانی از طریق احداث روستاهای مسکونی برای سالمندان
- 12- قابلیت پژوهش و آموزش برای دانشجویان رشته‌های زمین شناسی، یخچال شناسی، دریاچه آتشفشانی، آب شناسی، ژئومورلژی، زلزله شناسی.
- 13- قابلیت تفرجگاهی در فصول بهار و تابستان.
- 14- قابلیت استفاده برای تورهای اسب سواری

تقریباً نقطه ای از دامنه های ساوالان نیست که به نوعی دارای ظرفیت اکوتوریستی نباشد، به همین دلیل این توده کوهستانی که منشاء اصلی پیدایش بسیاری از جاذبه‌های طبیعی استان است باید قبل از هرچیز بعنوان یک منطقه توریستی ثبت و تحت مقررات ویژه ای اداره شود.

آلوارس ساوالان:

روستای آلوارس در ارتفاعات جبهه جنوبی ساوالان با استعدادهای متنوع توریستی است مسیر اصلی آلوارس - دسترسی از طریق جاده سرعین - آلوارس است البته يك راه فرعی دیگر نیز از شهرستان نیر به آلوارس وجود دارد که حدود 4 کیلومتر آن خاکی و سنگی است.

مسیر این روستا با قابلیت‌هایی چون منظر جوامع روستایی و الگویی معشیت آنها (شاهسونها)، آب و هوای بیلاقی، قابلیت کوهنوردی، پیاده روی، شکار، وجود آبگیرهای زیبا (قزل گولر) و... مساعد سرمایه گذاری جهت ایجاد زیر ساختهای صنعت توریسم است.

مهمترین تاسیسات و تجهیزاتی که در آلوارس در نظر گرفته شده است. پیست اسکی روی برف است این پیست در صورت تکمیل بزرگترین پیست اسکی کشور مطابق با استانداردهای جهانی خواهد بود که تاکنون فقط فاز اول آن به طول 1400 متر احداث شده است.

منطقه اکوتوریستی برجلو- قینرجه

این منطقه در 47 کیلومتری اردبیل، 4 کیلومتری شهر نیر قرار گرفته و دارای دو چشمه آب معدنی بوشلی (برجلو) و قینرجه است. محدوده آن دارای امکانات طبیعی فراوانی برای فعالیت‌های اکوتوریستی است.

این دو چشمه به دلیل قرار گرفتن در کنار جاده اصلی اردبیل، سراب و تبریز، دمای خوب آب و کافی، موقعیت مناسب برای احداث و توسعه تاسیسات اقامتی پذیرایی، دارا بودن فضای کافی برای احداث تاسیسات جنبی و آشنایی نسبی مردم با آن، باید مورد توجه قرار گیرد.

از سال 84 طرح احداث دهکده توریستی سبلان و شهرک تخصصی آب در این منطقه شروع شده است که مانند سایر پروژه‌های عمرانی استان پیشرفت محسوسی نداشته است.

ساماندهی اطراف منطقه بولاغلاز:

- مشخص کردن حریم پیک نیک رودخانه از اراضی زراعی اطراف آن و جلوگیری از کشت در حریم رودخانه

- ساماندهی و بهسازی فضاهای جنگلی موجود در حاشیه رودخانه بعنوان فضاهای پیک نیک.

- تکمیل راه دسترسی به کناره های رودخانه

- مشخص نمودن حوزه صیدماهی قزل آلا

- احداث مرکز خدمات رسانی

- بهسازی ورودی از 2 طرف پل نیر و نورپردازی حریم پیک نیک رودخانه

مسائل و مشکلات توسعه بخش توریسم اردبیل را می توان در دو بخش نظری و اجرایی طبقه بندی کرد.

ذکر این نکته ضروری است که سرزمین آذربایجان به ویژه منطقه اردبیل با توجه به پیشینه تاریخی درخشان و وجود آب و هوای متنوع، جاذبه های دیدنی قابلیت توسعه بخش اعظمی از انواع توریسم را دارا می باشد و این نکته را نباید از نظر دور داشت که هر نوع توریسمی در مسیر توسعه خود در این منطقه دارای ملاحظات و محدودیت هایی است که این محدودیت ها شامل موارد طبیعی، فرهنگی، اخلاقی، اقتصادی و حتی سیاسی است که می توان مهم ترین علت عدم توسعه صنعت توریسم و حتی توسعه همه جانبه را در منطقه اردبیل را وجود بینش سانترالیستی در مسئولین مربوطه و عدم اختصاص بودجه مناسب و به موقع و وجود تبعیض نسبت به این منطقه دانست.

مشکلات بخش نظری

الف : در بخش نظری با وجود آگاهی کامل نسبت به اهمیت توسعه صنعت گردشگری و مقایسه وضعیت نه چندان مطلوب این منطقه با توجه به استعدادها و پتانسیل های فراوان نسبت به استان های مرکزی که با وجود جاذبه های طبیعی اندک صنعت توریسم با استفاده از اعتبارات ملی توسعه داده اند. به دلیل سیاست های اعمال شده از طریق مرکز و هم چنین وجود زمینه خاکستری در اذهان برخی از مقامات کشوری و حوزوی ناشی از نگرانی تاثیرات سوء فرهنگی باعث شده تلاش های بسیار اندک در امر توسعه توریسم این منطقه پاسخ لازم را ندهد.

این در حالیست که بخش عمده گردشگران علاقه‌مند مسافرت به منطقه اردبیل با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی، ورزشی و کمتر تفریحی دست به این اقدام می‌زنند. علاوه بر این چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمدزاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم‌گیری است. بویژه که در شرایط کنونی بحران بیکاری منطقه اردبیل را تهدید می‌کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه‌گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

مشکلات بخش اجرائی

1- ترابری:

با اعلام سال 2006 بعنوان (سفر و حمل و نقل از تخیل ژول ورن تا واقعیت قرن بیست و یکم) از سوی فرانچسکو فرانجیانی رئیس سازمان جهانی توریسم (WTO) اهمیت ترابری و حمل و نقل در صنعت توریسم بیش از پیش مشخص‌تر می‌شود.

یکی از مولفه‌های اصلی و عمده در جذب توریست توجه به مسئله ترابری است که از این لحاظ منطقه اردبیل در تنگنای بسیار شدید قرار دارد. اختصاص بودجه بسیار اندک برای احداث خط آهن میان اردبیل - مغان، نامناسب بودن اکثر جاده‌های استان، عدم تجهیز فرودگاه اردبیل به دستگاه‌های ناوبری پیشرفته باعث بروز مشکلات عدیده‌ای در این بخش شده است. لازم به ذکر است که استان اردبیل از ناوگان حمل و نقل جاده‌ای و هوایی خوبی برخوردار نیست:

الف: جاده‌های زمینی در فصول سرما خطرناک و حادثه‌خیز می‌باشند.
ب: نبود امکانات ریلی یعنی قطار که از امنیت بسیار خوبی در فصل زمستان برخوردار است.
ج: تعداد زیادی از پروازها نسبت به شهرهای دیگر نبود امکانات فرودگاهی و نامساعد بودن شرایط جوی کنسل می‌گردد.

2- بازاریابی و معرفی جاذبه‌های گردشگری منطقه با استفاده از تکنولوژی‌های جدید در داخل و خارج از کشور.

در این مورد نیز ارگانهای مربوط به گردشگری در منطقه دارای نقایص متعددی هستند. نمایشگاه Arab ATM (Tourism Marketing ، بازاریابی گردشگری عرب) که اردیبهشت امسال و سال قبل در دبی برگزار شد از اردبیل هیچ نماینده‌ای در این نمایشگاه حضور نداشت .

هدف از برگزاری این نمایشگاه : جذب سرمایه گذاری برای ساخت صد هتل سه ستاره در اقصی نقاط کشور و:

a- تشریح زیرساخت های توسعه صنعت گردشگری بود. در این نمایشگاه سرمایه گذاران صنعت هتل سازی، مدیران آژانس های هواپیمایی کشور امارات و سایر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و هم چنین خبرنگاران رسانه‌ها حضور داشتند.

b- تامین خدمات مورد نیاز گردشگران شامل فراهم آوردن تسهیلات ورود و خروج، امکانات اقامتی خدمات بین راهی تورگردانان و راهنما امنیت و ...

ارتقای کیفیت دفاتر خدمات مسافرتی تورگردانی و راهنمایان مستقر در مراکز مکان‌های دیدنی موزه‌ها عمدتاً به میزان کیفیت و کمیت بازدیدکنندگان بستگی دارد که اگر صنعت گردشگری توسعه یابد و فعالیت در بخش‌های مذکور سودآور شود قطعاً امر ورود و خروج گردشگران ارتقاء خواهد یافت .

هتل‌های منطقه پاسخ گوی توریست‌های ویژه نمی‌باشند و در برنامه‌های آتی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ساخت هتل 5 ستاره‌ای برای این منطقه در نظر گرفته نشده است. از تمام جاذبه‌های توریستی موجود در منطقه اردبیل و سرعین می‌توان در یک روز دیدن کرد. تجربه نشان داده است مسولین باید برای اقامت بیشتر از یک روز فکر اساسی کنند یعنی امکانات و جاذبه‌های لازم را فراهم نمایند. صرف داشتن آب‌های گرم منطقه سرعین یا آب و هوای مساعد اردبیل نمی‌توان کلیه اقشار مردم را به این منطقه کشانید در حال حاضر و با توجه به شرایط موجود می‌توان با توجه و تمرکز بیشتر بر روی اکوتوریسم با ایجاد امکاناتی که سرمایه زیادی نیز نمی‌خواهد، می‌توان با برنامه ریزی کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت به اهداف مورد نظر دست یافت.

3- توجه به امر بازاریابی

4- پذیرایی مردمی توریست و عدم تطابق فرهنگی گردشگران خارجی با ارزشهای حاکم بر منطقه

برای حل مسئله فرهنگی پذیرش توریست می‌توان با آموزش صحیح در این مورد از طریق شبکه‌های استانی و سراسری و هم چنین مطبوعات فرهنگ سازی کرد.

5- آموزش مدیران در بخش توریسم: عمده ترین مشکل مدیریت بخش توریسم عدم وجود مدیران تحصیل کرده در امر توریسم می‌باشد و جای سؤال است که در هیچ یک از دانشگاه‌های منطقه رشته‌های مدیریت جهانگردی (فی الحال 1391) دانشگاه تبریز و اردبیل این رشته را ارائه می‌دهند (و هم چنین مدیریت هتلداری تاسیس نشده است).

در استان اردبیل و با توجه به وجود آبهای معدنی شهرهای نیر، سرعین T مشگین شهر، خلخال و گیوی لزوم احداث دانشکده آب درمانی بیش از پیش احساس می‌شود.

چندین پیشنهاد برای بهبود وضع توریسم منطقه :

1- مشارکت بخش خصوصی و استفاده از سرمایه گذاری در این بخش و استفاده از تجربیات کشورهای پیشرو در حوزه توریسم، کشور ترکیه با توجه به همسایگی ایران و اشتراکات فرهنگی دینی و قومی می‌تواند بهترین منبع برای کسب تجربه باشد.

2- تسریع در امر احداث و بهسازی جاده اردبیل – مغان، جاده اردبیل – تبریز، جاده اردبیل - خلخال، راه آهن میانه – اردبیل – مغان و ...

3- تاسیس رشته های مرتبط با امر توریسم و آب درمانی در دانشگاه‌های منطقه

4- خرید ماشین های تورگردانی با ظرفیت های 7 و 20 نفره.

5- فرهنگ سازی

6- بازاریابی : حضور مستمر در نمایشگاه‌های داخل و خارج از کشور، ایجاد سایت اینترنتی تهیه بروشور به زبانهای رایج اروپایی و آمریکایی و تبلیغ سایتهای توریستی منطقه از طریق کانالهای

ماهواره‌های

- 7- تهیه و اجرای طرح جامع گردشگری در کنار تدوین برنامه‌های کوتاه مدت- میان مدت و دراز مدت برای بهره برداری هرچه سریع‌تر از پتانسیل‌های موجود
- 8- تلاش در جهت ثبت آثار واجد شرایط در میراث جهانی یونسکو به عنوان نمونه بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی، ثبت کوه ساوالان به عنوان کوه مقدس.
- 9- تکمیل طرح‌های نیمه تمام گردشگری
- 10- تکمیل موزه‌های موجود
- 11- همکاری و هماهنگی مابین نهادهای مرتبط با امر توریسم

طرح‌های ایجاد و توسعه مراکز و قطب‌های جدید توریستی در منطقه اردبیل:

- کاهش وابستگی فصلی جریان‌های گردشگری به فصل تابستان
- افزایش تنوع در عرضه جاذبه‌ها و امکانات توریستی
- فراهم آوردن امکان جابجایی گردشگران در داخل استان
- طرح ساماندهی و بهسازی حوزه ورودی حیران بعنوان دروازه اصلی استان و ایجاد تاسیسات رفاهی و پذیرایی درخور این ورودی به منظور اثرگذاری مثبت و مطلوب در مسافران ایجاد ذهنیت مثبت در آنها.
- طرح توسعه و احداث تاسیسات اقامتی و پذیرایی و رفاهی چند منظوره در منطقه فندقلو بطوریکه بتوان از ظرفیت گردشگری تابستانی و زمستانی آن استفاده کرد.
- طرح‌های موردی در مجموعه توریستی ساوالان و اجرای طرح منطقه توریستی ساوالان با کلیه تاسیسات و تجهیزات تعریف شده و پیشنهادی در آن.
- طرح اجرایی توریسم اقتصادی در بازار قدیمی اردبیل و بازسازی کاروانسرای پیشنهادی برای ارائه خدمات پذیرایی و خرید در آن
- طرح ساماندهی و نوسازی تاسیسات و تجهیزات حاشیه دریاچه شورابیل.
- طرح توسعه و تجهیز حوزه دریاچه نئور بعنوان دومین قطب اکوتوریستی در نیمه جنوبی استان و پیوند دادن این مرکز با توریسم بیلاقی ناشی از طریق احداث راه دسترسی به دامنه‌های شرقی کوه‌های تالش.
- طرح توسعه و تجهیز مرکز آبدرمانی سردابه، قینرجه و بوشلی.
- طرح احداث استخر سرپوشیده، و روباز در حوزه سرعین.

- طرحهاي توسعه پيشنهادي اسكي آوارس و اطراف ساوالان.
- طرح توسعه توريسم بيلاقي در دامنه هاي ساوالان.
- طرح احداث اردوگاه توريستي در بولاغلار نير.
- طرحهاي موردی در امتداد رودخانه بالغو بصورت احداث اردوگاه و گمپینگ گردشگری

قاینقلار:

Development Tourism Planning An Intergrated and Sustainable-1 Approach

Edward Inskeep h

2- اقتصاد گردشگری ام کریشنامورتی و استاونگا اچ مینک Krishna Morthy .M. Stavenga

Mink H، ترجمه : دکتر محمد رضا فرزین

3- راهنمایی محمدتقی - طرح جامع گردشگری استان اردبیل، دانشگاه تهران، موسسه جغرافیا.

4- ماهنامه دیماج- شماره ویژه توریسم وباستان شناسی شماره 15 آذر 84.

5- [1] www.wto.org

6- نشریه دانشجویی سایان - سال سوم شماره 11 آذر 83.

7- ماهنامه بازاریابی - ویژه نامه توریسم - شماره 42- اردیبهشت 84.

8- مدیریت و برنامه ریزی - نشریه خبری - علمی و آموزشی و تخصصی خرداد و تیر 84، سازمان

مدیریت و برنامه ریزی استان اردبیل.

9- www.chn.ir

